

отрасли педагогической деятельности. Анализ различных подходов позволил сделать вывод, что они конструируют своеобразные модели личности, каждая из которых имеет право на существование и одновременно требует дополнения другою. Анализ литературных источников дал возможность рассмотреть самооценку как важный критерий когнитивного компонента доверия себе, проявляющийся в наличии интереса к собственному внутреннему миру, понимании ценности собственной личности как для себя, так и для других. Указанные положения мы примем к сведению при планировании и проведении экспериментального исследования.

Summary

COMPONENTS OF PERSONAL CULTURE OF TEACHER NOWADAYS

Nikolaeva N.M., Mishuk K.O., Protoven O.P.

Key words: model of personality, inherent worth, trust space, autopreference.

If you're struggling with classroom management and wondering why, one of the first areas to examine is the personality you bring with you to the classroom. Many teachers become different people the minute their students walk through the door. But for the vast number of teachers, the presence of a large and active group of students can, at least to some degree, bring about personality traits that are detrimental to classroom management success. With a simple two-minute routine you can condition yourself to eliminate those traits that work against you, and replace them with those that work in your favour. The following six teacher personality traits make classroom management more difficult. Picture yourself responding to misbehaviour with poise. Watch as you joyfully present your lessons to a responsive class. See yourself building rapport, loving your job, and following your classroom management plan to the letter.

УДК: 378.147.016:[616-097:616.9]-053.2-84

Усачова О.В., Пахольчук Т.М., Конакова О.В., Сіліна Є.А.

ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ЦИКЛУ «ІМУНОПРОФІЛАКТИКА» ДЛЯ ІНТЕРНІВ ПЕДІАТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙ

Запорізький державний медичний університет

Вступ. Стаття присвячена проблемам підготовки лікарів-інтернів педіатричного профілю з питань імунопрофілактики дитячого населення. Мета роботи: проаналізувати методику викладання циклу «Імунопрофілактика» для лікарів-інтернів різних спеціальностей на кафедрі дитячих інфекційних хвороб. Для організації викладання циклу «Імунопрофілактика» для лікарів-інтернів на кафедрі дитячих інфекційних хвороб на базі типових програм були створені робочі програми і якісно нове методичне забезпечення: нові тексти лекцій, мультимедійні матеріали, методичні вказівки та посібники за темами практичних та семінарських занять. Також підготовлені навчально-методичний посібник «Питання імунопрофілактики» та довідник «Сучасні вакцини, зареєстровані в Україні, підходи до їх використання». На практичних та семінарських заняттях лікарів-інтернів разом з викладачем складають індивідуальні плани вакцинації пацієнтів з урахуванням їх віку та стану здоров'я, використовуючи методику рольової гри та комп'ютерні технології. Висновки. Оптимізація викладання проблем імунопрофілактики лікарям-інтернам досягається через забезпечення навчального процесу якісними навчально-методичними матеріалами, впровадження рольових ігор та комп'ютерних технологій.

Ключові слова: імунопрофілактика, викладання, дитячі інфекційні хвороби, лікарі-інтерни

Необхідність імунізації населення, як основи збереження здоров'я, на сьогоднішній день ні в кого не викликає сумніву [4]. Вакцинація, яка проводиться понад 200 років, на різних етапах свого розвитку мала на меті викорінювання чи значне зниження частоти захворювань, що викликаються різними збудниками. В зв'язку з цим у постійному розвитку знаходилася стратегія вакцинації. В даний час на різних континентах і в різних країнах вирішуються різні задачі, багато в чому залежні від соціально-економічного розвитку країни, структури охорони здоров'я і т.п. [3, 6]. На підставі багаторічного досвіду вакцинопрофілактики, проведеної в багатьох країнах світу, ВООЗ розробила розширену програму імунізації, яка протягом останніх 20 років залишається незмінною, а саме: використання масової імунізації для зниження інфекційної за-

хворюваності. [1, 7, 8].

Інфекційні захворювання – це глобальна проблема, над якою працюють науковці всього світу. Інфекційна патологія відрізняється від соматичної наявністю специфічного етіологічного фактору, широкою розповсюдженістю, передачею від хворої людини до здорової та здатністю до епідемічних спалахів. Профілактичні заходи – єдиний метод попередження таких спалахів та можливість контролювання епідемічного процесу будь-якого інфекційного захворювання. Єдиним специфічним методом запобігання інфекційної хвороби – є створення специфічного імунітету до збудника завдяки проведенню вакцинації [2, 3]. Щороку завдяки вакцинації вдається врятувати близько 3 млн дітей, а у 750 тис – запобігти тяжким ускладненням інфекційних за-

хворювань. Результати останніх наукових досліджень свідчать про те, що вакцини дають змогу запобігти розвитку близько 60 інфекційних захворювань [1, 3, 6]. Однак у світі дотепер з 14 млн. смертей, пов'язаних з інфекціями, близько 3 млн. обумовлені захворюваннями, що могли бути попереджені вакцинацією [3, 7, 8].

Проблемі вакцинопрофілактики дитячого населення, яка стала особливо актуальною в період масової антивакцинальної компанії, що розгорнута у СМІ, приділена особлива увага при підготовці лікарів-інтернів. Так з 2011-2013 років в програму підготовки лікарів-інтернів внесений окремий цикл «Питання імунопрофілактика» [5].

Слід зазначити, що на тлі тривалого проведення обов'язкових щеплень дітям певного віку досягнуте керування кількома загрозливими інфекційними захворюваннями, такими як дифтерія, кір, паротитна інфекція, правець, тощо. При цьому ціле покоління людей вже не бачило суттєвих спалахів цих хвороб та втратило побоювання щодо їх виникнення. На цьому фоні склалися умови для активного обговорення поодиноких реакцій і ускладнень, які виникають в післявакцинальному періоді, що стало базисом для сумніву відносно необхідності та доцільності проведення імунізації. В такій ситуації саме лікар повинен мати глибокі знання щодо засад вакцинопрофілактики, які дозволяють йому не лише вірно організувати імунізацію дитячого населення, а й обґрунтовано протистояти антивакцинальній компанії.

Мета роботи

Проаналізувати методику викладання циклу «Імунопрофілактика» для лікарів-інтернів різних спеціальностей на кафедрі дитячих інфекційних хвороб.

Матеріали й методи

Нами було проаналізовано підходи до викладання нового циклу «Імунопрофілактика» для лікарів-інтернів педіатричного профілю, яке проводиться на базі кафедри дитячих інфекційних хвороб.

Основна частина

На кафедрі дитячих інфекційних хвороб Запорізького державного медичного університету проходять навчання лікарів-інтернів за спеціальностями «Педіатрія», «Загальна практика – сімейна медицина», «Дитяча отоларингологія», «Дитяча анестезіологія», «Дитяча хірургія», «Неонатологія». Завдання викладання питань вакцинопрофілактики для лікарів-інтернів полягають у формуванні їхньої соціально-особистісної та професійної компетенції, основою якої є знання і вміння застосування методики проведення імунопрофілактики інфекційних захворювань, актуальних для населення не тільки України, але й світу.

Для підвищення теоретичних знань та прак-

тичних навичок лікарів-інтернів з імунопрофілактики за новою навчальною програмою прийнято у 2011р. для педіатрів та сімейних лікарів, а у 2013 р. для педіатрів суміжних дисциплін були виділені навчальні години в окремий цикл.

Зміст програми охоплює весь обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних лікарю інтерну-педіатру для самостійної роботи з надання кваліфікованої допомоги хворим дітям та проведення роботи з профілактики керованих інфекцій. Навчальна програма визначає тривалість навчання, розподіл годин, відведених на теоретичне вивчення окремих розділів.

На кафедрі дитячих інфекційних хвороб проводиться підготовка лікарів-інтернів педіатрів з питань специфічної профілактики дитячих інфекційних хвороб на циклі «Імунопрофілактика» де передбачено 18 навчальних годин: з них 14 годин на проведення практичних та 4 години – семінарських занять. Підготовка лікарів-інтернів за фахом «Дитяча анестезіологія», «Дитяча хірургія», «Дитяча отоларингологія», «Неонатологія» та «Загальна практика – сімейна медицина» з питань імунопрофілактики проводиться на циклі «Питання імунопрофілактики», на який виділено 6 навчальних годин: 2 години на лекцію та 4 – на два семінарські заняття.

Програма висвітлює всі питання імунопрофілактики. Так до циклу «Імунопрофілактика» для інтернів за фахом «Дитяча хірургія» введені наступні питання:

- Медичні, соціальні, економічні аспекти контролюваних інфекцій в Україні та в світі;
- Національний календар щеплень. Документи, що регламентують проведення щеплень в Україні;
- Неприятливі події після імунізації. Протипоказання до вакцинації.

Програма вивчення питань імунопрофілактики для лікарів-інтернів педіатрів передбачає додаткове висвітлення питань класифікації препаратів для вакцинації, безпеки їх виробництва, проведення вакцинальної сесії та рекомендованих щеплень.

На базі типових програм для лікарів-інтернів на кафедрі були створені робочі програми. Крім того, для успішного впровадження нової програми навчання лікарів-інтернів створено і якісно нове методичне забезпечення: нові тексти лекцій, мультимедійні матеріали, методичні вказівки та посібники за темами практичних та семінарських занять для викладачів та інтернів з обов'язковим повним поданням теоретичного матеріалу за темою, переліком питань до кожної теми, ситуаційних, проблемних задач, тестових завдань з еталонами відповідей до них, переліком рекомендованої літератури. Методичні матеріали обговорені на центральній методичній Раді ЗДМУ і розташовані на Web-сторінці кафедри.

З метою облегшення добору літератури, яку використовують лікарів-інтернів для підготовки до

занять з курсу «Імунопрофілактика» на кафедрі силами викладацького складу підготовлений та роздрукований навчально-методичний посібник «Питання імунопрофілактики» в якому висвітлені всі питання, що увійшли до програми дисципліни. Крім того в 2013 році виданий довідник «Сучасні вакцини, зареєстровані на Україні, підходи до їх використання», на сторінках якого наведена характеристика вакцинальних препаратів та способів і термінів їх використання. Інформація зведена в таблиці, що дає змогу інтернам швидко орієнтуватися в великій кількості сучасних імунобіологічних препаратів.

Для виконання програми дисципліни в процесі навчання передбачено такі види занять: практичні заняття, різні види семінарів. Під час навчання на кафедрі дитячих інфекційних хвороб лікарі-інтерни відповідно до навчального плану підвищують рівень теоретичної підготовки та оволодівають практичними навичками. Теоретична підготовка передбачає обов'язкове відвідування лекцій, активну участь в семінарських заняттях.

Згідно робочої програми дисципліни передбачена одна лекція «Медичні, соціальні, економічні аспекти контрольованих інфекцій в Україні та в світі». Лекцію читає завідувач кафедрою приділяючи особливу увагу демонстрації важливості та необхідності проведення вакцинації дитячого населення на базі сучасних статистичних та наукових даних відносно кожної назологічної одиниці, що входить до складу керованих інфекцій.

Отримані на лекціях знання закріплюються на семінарських та практичних заняттях, які проводяться згідно з тематичним планом і включають питання щодо організації імунопрофілактики, показання та протипоказання до проведення щеплень, схеми застосування різних вакцин, календар профілактичних щеплень. Під час практичних занять частина часу приділяється складанню індивідуальних календарів профілактичних щеплень з урахуванням віку і стану здоров'я пацієнтів, діагностиці несприятливих подій після вакцинації, а також визначенню основних напрямків профілактики відповідно з епідемічною ситуацією в країні. Практична підготовка забезпечується також рішенням студентами ситуаційних завдань. Під час практичного заняття обов'язково обговорюються актуальні і складні питання теми, аналізується отримана інформація, питання ліцензійного іспиту «Крок-3», проводяться ділові ігри.

Хоча сучасні вакцини є достатньо безпечними, жодна з них не може абсолютно повністю виключити ризик розвитку післявакцинальних реакцій та поствакцинальних ускладнень. Несприятливі події після імунізації (НППІ) – усі захворювання, які зареєстровані у щепленого протягом післявакцинального періоду. До НППІ належать: ускладнений перебіг післявакцинального періоду та післявакцинальні реакції і ускладнення.

Між реакціями та ускладненнями важко провести межу. Гострий епізод може або мати з вакцинацією причино-наслідковий зв'язок, або бути збігом. Отже, до закінчення розслідування цей епізод слід вважати «несприятливою подією». Саме розслідування таких випадків викликає особливий інтерес у інтернів-педіатрів.

Одним з ефективних, на наш погляд, методів, є рольові ігри. Рольова гра має як навчальний, так і контролюючий аспекти. Сценарій гри, зрозуміло, «веде» викладач, який визначає особливості стану дитини, що підлягає вакцинації. Це той мінімум інформації, який потрібно переказати інтерну, який буде виконувати роль «носія інформації» про пацієнта. Всі інші відомості про пацієнта, а саме: скарги, анамнез, об'єктивні, лабораторні та інструментальні дані обраний інтерн визначає самостійно згідно своєму розумінню проблеми, відповідаючи на запитання однокласників [4]. Таким чином повністю передбачити розвиток кожної гри не можливо. Головне те, що викладач протягом гри має можливість оцінити не відповіді на запитання, а дії кожного інтерна, який досить виразно імітує реальну ситуацію.

Проведення рольової гри може відбуватися також і з застосуванням комп'ютерних технологій. При використанні цієї методики інтернам демонструється зображення пацієнта з певною інфекційною проблемою, повідомляються додаткові дані анамнезу і клінічної картини, пропонується провести корекцію кожного щеплення згідно ситуації або провести розслідування випадку несприятливої події в післявакцинальному періоді Одночасне використання банку фото- та відеозображень допомагає демонструвати різні варіанти розвитку ситуацій [1, 6], що сприяє більш міцному засвоєнню навчального матеріалу, особливо при вивченні дисциплін, пов'язаних з наявністю візуального ряду.

На кафедрі дитячих інфекційних хвороб використовуються такі види контролю: вхідний, поточний та підсумковий. До всіх типів контролю включені питання з імунопрофілактики інфекційних захворювань. З метою забезпечення об'єктивності оцінювання і прозорості контролю набутих лікарями-інтернами знань, вмін і навичок, контроль здійснюється у письмовій формі, або з використанням комп'ютерних технологій.

Досвід роботи кафедри дитячих інфекційних захворювань свідчить про те, що така система викладання не тільки стимулює постійний інтерес лікарів-інтернів до вивчення питань імунопрофілактики у дітей, але й дає можливість придбати і закріпити знання в області профілактичної медицини, необхідні для подальшої самостійної роботи.

Висновки:

1. Оптимізація викладання проблем імунопрофілактики лікарям-інтернам досягається через:
  - покращення методичного забезпечення на-

вчального процесу шляхом підготовки навчально-методичних матеріалів з урахуванням особливостей імунопрофілактики в Україні в сучасних умовах;

– впровадження до навчального процесу ролевих ігор, комп'ютерних технологій, таких як фото – і відеозадачі;

– налагодження індивідуального підходу до кожного лікаря-інтерна, з урахуванням його спеціалізації.

2. Підвищення теоретичних знань та практичних навичок у лікарів-інтернів за новою навчальною програмою «Питання імунопрофілактики» покращить якість проведення специфічної профілактики інфекційних хвороб серед дитячого населення.

3. Активне використання отриманих в інтернатурі знань є основою для покращення результатів лікування хворих та проведення профілактичних заходів щодо запобігання захворювання на керовані інфекції.

Література

1. Брико Н.И. Оценка качества иммунопрофилактики / Н.И. Брико // Лечаший врач. – 2012. – № 10. – С. 23-32.
2. Зайков С.В. Поствакцинальные осложнения у детей и возможные пути их профилактики / С.В. Зайков, А.В. Катилев // Дитячий лікар. – 2013. – № 2 (23). – С. 17-24.
3. Крамарев С.А. Основы вакцинопрофилактики / С.А. Крамарев // Дитячий лікар. – 2010. – № 2. – С. 40-46.
4. Наказ МОЗ України від 19.05.2011 № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів».
5. Толстанов О.К. Сучасні завдання вищої медичної (фармацевтичної) післядипломної освіти в контексті реформування галузі охорони здоров'я / О.К. Толстанов, М.С. Осійчук, О.П. Воловцев [та ін.] // Сучасна післядипломна освіта: досягнення, проблеми, перспективи : матеріали навчально-наукової конференції (7-8.11.2013 р., Харків/за ред. О.М. Хвисьюка, М.І. Хвисьюка, В.Г. Марченко). – Харків, 2013. – С. 106-109.
6. Чернишова Л.І. Імунопрофілактика: сучасні досягнення та проблеми / Л.І. Чернишова // Перинатология и педиатрия. – 2007. – № 3 (31). – С. 7-11.
7. EUROPA / the European Union On-line/ ESTS – European Credit Transfer System. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>.
8. Maximising Positive Synergies Collaboration Group. An assessment of interactions between global health initiatives and country health systems. Lancet. – 2009. – № 3 (73). – P. 37-69.

Реферат

ПОДХОДИ К ПРЕПОДАВАНІЮ ЦИКЛА «ИММУНОПРОФИЛАКТИКА» ДЛЯ ИНТЕРНОВ ПЕДИАТРИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ НА КАФЕДРЕ ДЕТСКИХ ИНФЕКЦИЙ

Усачёва Е.В., Пахольчук Т.Н., Конакова О.В., Силина Е.А.

Ключевые слова: иммунопрофилактика, преподавание, детские инфекционные болезни, врачи-интерны

Статья посвящена проблемам подготовки врачей интернов-педиатров по вопросам иммунопрофилактики детского населения. Цель работы: проанализировать методику преподавания цикла "Иммунопрофилактика" для врачей-интернов разных специальностей на кафедре детских инфекционных болезней. Для организации преподавания основе типичных программ для врачей-интернов на кафедре были созданы рабочие программы и качественно новое методическое обеспечение: новые тексты лекций, мультимедийные материалы, методические указания и пособия по темам практических и семинарских занятий. Также подготовлено учебно-методическое пособие "Вопросы иммунопрофилактики" и справочник "Современные вакцины, зарегистрированные на Украине, подходы к их использованию". На практических и семинарских занятиях врачи-интерны вместе с преподавателем составляют индивидуальные планы вакцинации пациентов с учетом их возраста и состояния здоровья, используя методику ролевой игры и компьютерные технологии. Оптимизация преподавания проблем иммунопрофилактики врачам-интернам достигается через обеспечение учебного процесса качественными учебно-методическими материалами, внедрением ролевых игр и компьютерных технологий.

Summary

APPROACH TO TEACHING CYCLE "IMMUNOPROPHYLAXIS" FOR PEDIATRIC INTERNS AT THE CHAIR OF CHILDHOOD INFECTION DISEASES

Usacheva Ye.V., Pakholchuk T.N., Konakova O.V., Silina Ya.A.

Key words: immunization, teaching, Paediatric infectious diseases, interns.

Introduction. This article is devoted to the issues of training doctors and interns in pediatrics on the immunization in the child population. Objective: to analyze the methodology of teaching cycle "Immunization" for residents of different specialties at the chair of pediatric infection diseases. To organize the training cycle "Immunization" for residents at the department of pediatric infectious diseases which based on typical syllabus for medical interns we worked out working syllabus and qualitatively new methodological support, new texts of lectures, multimedia materials, guidelines and manuals on topics of practical classes and seminars. We also prepared a teaching manual "Questions on immunization" and a reference "Modern vaccines registered in Ukraine; approaches to their use." At seminars medical interns and their advisors make up individual plans of vaccination for patients with regard to their age and health status, using the technique of role-playing games and computer technology.